

Toimeksianto

Yrittäjyyden teemaryhmän kaudelle 2010–2012

Yrittäjyyden teemaryhmä sai ensimmäisen toimeksiannon kaudelle 2007–2009. Teemaryhmä on kautensa aikana toiminut aktiivisesti sekä ohjelma-asiakirjan kokoamiseksi että sen sisältöjen toimeenpanemiseksi jo ohjelma-asiakirjan laatimisprosessin aikana. Tässä tarkoituksessa on toteutettu sekä valtakunnallisia seminaareja, valtakunnallista maaseudun yrittäjyyden tiedotuskampanjaa sekä käynnistetty ohjelma-asiakirjaa toteuttavia liitännäishankkeita.

Laaditun ohjelma-asiakirjan toteuttamiseen tarvitaan jatkokausi. Kaiken kaikkiaan Yrittäjyyden teemaryhmän aihepiiri – yrittäjyys – on noussut kansantaloudellisesti tärkeään keskiöön. Yhteiskunnassa korostetaan yhä enemmän omatoimisuutta, itsellistä taloudellista toimintaa ja luovien sekä osaavien resurssien esille nostamista. Erityisesti maaseudulla tällaiset arvot ja valmiudet korostuvat. Maaseudun yrittäjyyden edistämisen työtä on jatkettava. Tähän tarkoitukseen Yrittäjyyden teemaryhmätyö sopii erityisen hyvin, kootessaan eri alojen osaajia, päättäjiä ja toimijoita yhteisen tekemisen ääreen.

Yrittäjyyden teemaryhmä mahdollisuuksien ja haasteiden keskellä

Maaseutu kutsuu uusia asukkaita ja yrittäjiä. Samalla se tarjoaa uusia yrittämisen mahdollisuuksia ja luonnonläheisen toimintaympäristön. Maaseudulla on edullisia toimitiloja, raaka-aineita ja ennen kaikkea miellyttävä asuinympäristö sinne muuttaville yrittäjille ja heidän työntekijöilleen.

Yrittämisen mahdollisuuksien arvioidaan lisääntyvän erityisesti seuraavilla aloilla: hoiva-ala, e-työ, metalliala, maatalous, matkailu, bioenergia ja muut uusiutuvat energiamuodot, koneyrittäjyys, hevosala, ympäristöala ja kaivosalaan liittyvät tukipalvelut. Alojen kasvu ei ole itsestään selvyyttä: on sekä poistettava kasvun esteitä ja hidasteita että panostettava niiden kehittymistä nopeuttaviin ratkaisuihin. Kasvualoja voisivat olla myös elintarvikeala, liikkeenjohdon tukipalvelut, elinkeinokalastus ja virkistyskalastukseen liittyvä yrittäjyys sekä luontoyrittäjyys ja metsäpalvelut. Näiden alojen kasvua estäviä tekijöitä on ryhdyttävä poistamaan erityistoimin. Kasvun helpottamiseksi olisi tuettava uusia kysyntätekijöitä ja -rakenteita.

Yrittäjyyden teemaryhmän laatimassa ja vuoden 2009 loppupuolella valmistuneessa ohjelma-asiakirjassa kuvataan runsas määrä yrittäjyyden kasvualoja ja arvioidaan kunkin alan ominaispiirteitä, tulevaisuuden näkymiä ja mahdollisuuksia sekä kehittymisen haasteita. Alakohdittaisen tarkastelun lisäksi korostetaan, että toimialarajat ylittävä kehittämisote mahdollistaa paitsi perinteisten yrittäjyyden alojen kehittämisen, myös kokonaan uusien liiketoimintalojen esille nostamisen ja kasvun. Tämän vuoksi ohjelma-asiakirjassa esitetään kehittämis-toimia, jotka pääosin ovat toimialariippumattomia ja joita tarvittaessa voidaan syventää alakohtaisesti.

Ohjelma-asiakirjassa linjataan kehittämisen toimenpiteet seuraavan nelijaon mukaisesti: koulutus, osaaminen, uudet alat ja niiden tuottavuuden nostaminen sekä julkisten palvelujen tuottaminen yksityisen sektorin avulla PPP-mallin mukaan. Nelijakoon nojautuen esitetään toteutettavaksi yhdeksän keskeisintä toimenpidettä. Näiden lisäksi ohjelma-asiakirjassa on runsas määrä esityksiä, jotka toteuttamalla poistetaan yrittäjyyden kitkatekijöitä ja toisaalta esityksiä, jotka toteuttamalla lisäävät yrittäjyyden mahdollisuuksia.

Kauden 2007–2009 saavutuksia ja vastoinkäymisiä

+ Teemaryhmän kokoonpano onnistui hyvin. He jotka alun perin halusivat mukaan, olivat aktiivisesti kokouksissakin. Ne jotka vain nimettiin, olivat vähemmän mukana. Teemaryhmässä olleet yrittäjäjäsenet pääsivät hyvin mukaan ja he ovat kokeneet osallistumisensa hyödylliseksi. Myös TEMin, MMM:n ja Mavin jäsenet ovat olleet hyvin aktiivisia osallistujia teemaryhmän työssä.

+ Ohjelmaa laadittaessa tarvittiin peruslinjausten tekemistä. Nykyinen kokoonpano on palvelut hyvin teemaryhmän tekemisen tätä vaihetta.

– Yrittäjyyden kehittämisen aihepiiri on laaja. Asioiden rajaaminen ja toimenpide-esitysten konkretisointi etenivät hitaasti. Työn alussa tavoitteeksi otettiin yrittäjyyden kehittämisen uusien näkökulmien hakeminen. Jotta tavoitteeseen päästiin, oli asioiden tarkastelu aloitettava perinteisellä ja toimialakohtaisella otteella. Vasta tämän jälkeen oli mahdollista arvioida mitkä tekijät niitä yhdistävät, jotta voitiin määritellä maaseudun yrittäjyyttä edistävä uusi kehittämisote. Työtapa vei aikaa.

+/- Teemaryhmä aloitti työnsä kansantalouden kasvuvaiheessa. Suhdanteen kehittyminen lamaksi vaikutti teemaryhmän työhön. Kaikkia yrittäjyyden edistämiseksi ja kasvuksi ajateltuja mahdollisuuksia ei voitu täysin hyödyntää. Näitä olivat esimerkiksi tuotantokapeikkojen poistamiseksi tai työvoiman puutteen ratkaisuksi pohditut toimenpiteet. Taantuma toisaalta painaa tuotantojärjestelmiä nopeampaan muutokseen, joka tehostaa ja uudistaa niitä.

+/- Yrittäjäjäsenten näkökulmasta työ oli konkreettisimmillaan heti teemaryhmän työkauden alussa, kun tehtiin uusia avauksia ja kirjattiin uusia aloitteita. Ohjelma-asiakirjan kirjoittamisen edetessä esitykset yleistyivät, sillä maailma muuttui lamakauden syventyessä.

+ Oli hyväkin asia että ohjelma-asiakirjan laatiminen venyi yli taloussuhdanteen jyrkän muutosvaiheen yli. Toimenpide-esitykset ovat nyt luotettavalla pohjalla ja toteuttamiskelpoisia.

+ Yrittäjyyden teemaryhmän käynnistyttyä mm. maaseutupoliittisen kokonaisuohjelman sekä usean teemaryhmän töiden yrittäjyyteen liittyvät sisällöt lisääntyivät merkittävästi. Lisäksi olimme aloitteellisia Sitran suuntaan yhdessä Jyväskylän yliopiston kanssa, että maaseudun yrittäjyydelle pitää luoda uusi kehikko. Lopputuloksena on Sitran uusi ohjelma ”Maaseutuvoimavarana”. Myös teemaryhmän pohtima ja esillä pitämä Maaseudun yrittäjyyden barometri on tulossa Sitran työvälineeksi vuosien 2009/ 2010 vaihteessa.

– Toimeksiantoon kirjattu aluehankkeiden kanssa tehty yhteistyö jäi vähäiseksi, osin siitäkin syystä että alueilla käynnistetty kehittämistyö oli riippuvainen kunkin alueen EU-ohjelmakauden käynnistymisestä. Toisaalta teemaryhmän toteuttamiin seminaareihin osallistui runsaslukuisesti maakuntien kehittäjiä ja yrittäjiä. Seminaarit toteutettiin alueilla. Seminaarien ohjelmissa esille nostetut asiat usein hyödynnettiin aluehankkeisiin. Tässä pitää edelleen kehittää välineistöä ja teemaryhmän työtä pitää jatkaa ja syventää. Edelleenkin ei juuri muita aluehankkeita yhdistäviä toimijoita ole.

+ Nyt on tehty perustyötä josta voidaan hyvin jatkaa. Ohjelma-asiakirja on valmis ja odottaa toteuttamistaan. Lukuisia toimenpiteitä on jo saatu käyntiin. Kehittämistyöhön kuuluvia erityyppisiä toimintatapoja on myös testattu ja toteutettu. Maaseudulle muuttaminen on edelleen merkittävä myönteiseksi koettu mahdollisuus. Tätä on tuotu esille muun muassa maaseudun yrittäjyyttä esille nostavassa tiedotuskampanjassa.

Tehtävät ja työtapa kaudella 2010–2012

Toteutetaan Yrittäjyyden teemaryhmän kehittämisohjelma. Sen toteuttamiseksi tehdään muun muassa seuraavia toimenpiteitä:

- Yrittäjyyden teemaryhmän ohjelmaa tukevia, yhteistyökumppaneiden tuottamia palveluita tuotteistetaan ja markkinoidaan, sekä kannustetaan muun muassa tulevaisuusklubeihin. Käynnistetään yhteistyö Yritysharavan kanssa. Teemaryhmä kokoaa toimijat.
- Levitetään ja hyödynnetään elinkeinopoliittisia työvälineitä maaseudulla, jotta voidaan tarttua muuallakin oleviin yrittäjyyden mahdollisuuksiin.
- Haetaan uusia innovatiivisia ratkaisuja maaseudun yrittäjyyden kehittämiseen. Rohkaistaan yhteistyön tekemistä yli rajojen.
- Vaikutetaan Yritys-Suomi-palvelujärjestelmän kehittämiseen, jotta voitaisiin turvata palvelujen saatavuus maaseudun yrityksiin.
- Valikoidaan energia-alasta linjauksia ja teemoja, joita viedään erityisellä intensiteetillä maaseudun näkökulmasta.
- Lisätään yhteistyötä muiden teemaryhmien kanssa. Yhteydenpito teemaryhmien kesken hoidetaan toiminnallisen yhteistyön kautta.

Toteutetaan maaseutupoliittisen kokonaisohjelman ja selonteon toimenpiteitä

- Nimetään teemaryhmästä vastuuhenkilöt toimenpiteille. Keskitytään teemoihin, jotka liittyvät Yrittäjyyden teemaryhmän tehtävään, toimenpiteet: 6, 7, 10, 12, 64, 70, 71, 74, 75, 76, 77, 84, 94, 101, 111, 113 ja 114.

Kytetään tutkimusta teemaryhmän toimintaan entistä enemmän

- Kootaan maaseutuprofessorit työstämään yrittäjyyden roolin arviointia maaseudulla ja tekemään esityksiä toimenpiteiksi. Työtä täydentämään kootaan tutkimuksissa ja kehittämissuunnitelmissa olevia esityksiä maaseudun kehittämiseksi ja jalostetaan ne lisäämään yritystoiminnan mahdollisuuksia.

Osallistutaan Sitran maaseutuohjelman valmisteluun ja toteutukseen

- Valmistellaan ja toteutetaan hankkeita jotka soveltuvat Sitran Maaseutu voimavarana -ohjelmaan. Yhteistyö Sitran kanssa toteutetaan toiminnallisen yhteistyön muodossa.

Toimintatapa:

Kauteen 2007–2009 nähden teemaryhmän työtapa uudistuu. Ohjelma-asiakirjan valmistuttua on seuraavaksi keskityttävä toimenpiteiden käynnistämiseen, toteuttamiseen ja vaikuttavuuden seurantaan. Kenties toteutuksen aikana esille nousee kokonaan uusia tarpeita ja avauksia, onhan kyseessä aihe jonka teemat alati muuttuvat sitä mukaa kun havaitaan uusia yrittäjyyden mahdollisuuksia. Toisaalta ajan myötä voi kypsyä yrittäjyyden alueita ja kehittämisen menetelmiä, jotka ovat eläneet aikansa ja joista on syytä luopua.

Ohjelma-asiakirjan toteuttaminen edellyttää tehtyjen esitysten hankkeistamista ja usein myös jalkautumista yhteistyöhön maaseudun toimijoiden kanssa. Tarvitaan muun muassa maakuntatason, seututason ja yrittäjätason yhteistyötä. Kehitetään yhteyksiä ministeriöihin ja muihin valtakunnallisiin toimijoihin.

Maaseutupoliittisen kokonaisohjelman ja selonteon toimenpiteiden osavastuun sekä Yrittäjyyden teemaryhmän oman ohjelman toteutus organisoidaan uuden kauden aloittavan teemaryhmän jäsenten kesken niin, että jokaiselle toimenpiteelle nimetään vastuuhenkilöt. Heidän tehtävinään on vastata sovittujen toimenpiteiden toimeenpanosta ja toteutuksen seurannasta. Koska teemaryhmä itse ei ole juridinen henkilö, on toimenpiteitä tarvittaessa hankkeistettava sekä sovittava kullekin hankkeelle hallinnoija- ja toteuttajaorganisaatio. Toimenpiteiden toteutumista seurataan teemaryhmän kokouksissa.

Teemaryhmän kokoonpano 2010-2012

Puheenjohtaja: Johtaja *Juha Ruippo*, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK

Sihteeri: Kehittämispäällikkö *Heikki Pietarinen*, Suomen Uusyrityskeskukset ry

Jäsenet:

Toimitusjohtaja, bioenergianeuvoja *Veli-Matti Alanen*, Puuwatti Oy
Palveluryhmäpäällikkö *Hannu Heikkilä*, ProAgria Keskusten Liitto ry
Erityisasiantuntija *Jarkko Huovinen*, Suomen Kuntaliitto ry
Ylitarkastaja *Natalia Härkin*, Työ- ja elinkeinoministeriö
Ylitarkastaja *Juuso Kalliokoski*, Maa- ja metsätalousministeriö
Erikoistutkija *Tuomas Kuhmonen*, Jyväskylän yliopisto
Ylitarkastaja *Anne Kuoppala*, Työ- ja elinkeinoministeriö
Perhepalveluyrittäjä *Jussi Lehmuskoski*, Salmikuukan perhekoti
Nuorisotyön päällikkö *Marjaana Liukko*, Suomen 4H Liitto ry
Verkostoasiamies *Juha-Matti Markkola*, Maaseutuverkostoyksikkö
Ylitarkastaja *Reijo Martikainen*, Maaseutuvirasto
Toimitusjohtaja *Tuija Muhonen*, Kehittämissyhtiö Witas Oy
Toimitusjohtaja *Matti Peltola*, Koneyrittäjien Liitto ry
Yrittäjä *Janne Tolvi*, Kolatun vuohijuustola

Teemaryhmän varapuheenjohtaja ja henkilökohtaiset varajäsenet nimetään ensimmäisessä kokouksessa.

